

Postbus 84051, 2508 AB Den Haag

Aan de Vaste Tweede Kamercommissie voor
Economische Zaken
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ons kenmerk UIT 16.0024
Datum 25-1-2016
Onderwerp AO Dierziekten en
antibioticagebruik
Behandeld door G.P. van den Berg

Geachte Commissieleden,

Uw Commissie heeft op 28 januari a.s. een Algemeen Overleg Dierziekten en antibioticagebruik met de Staatssecretaris van Economische Zaken. In deze brief willen wij u vragen de vleeskalversector als grootgebruiker van antibiotica op haar verantwoordelijkheid aan te (laten) spreken structurele veranderingen door te voeren om dit gebruik serieus terug te dringen.

Kalversector zorgenkind bij antibioticareductie...

Van alle veehouderijsectoren waarin het antibioticagebruik wordt gemonitord, ligt het gebruik in de kalversector al sinds jaar en dag het hoogst. In 2014 lag deze blijkens de rapportage van de Stichting Diergeneesmiddelen Autoriteit (SDA) op een dierdagdosering van 21,15 (tegen vleeskuikens 15,76, varkens 9,52, en melk- en vleesrundvee 2,44).

De Nederlandse overheid heeft de veehouderij een reductiedoelstelling in antibioticagebruik opgelegd van 50% in 2015 ten opzichte van het gebruik in 2009. Alle gemonitorde veehouderijsectoren hebben dit doel al in 2014 gehaald, behalve de kalversector. Deze zit ten opzichte van 2009 op een reductie van 37,4%. Het ziet er dan ook niet naar uit dat zij in 2015 een reductie van 50% gaat halen.

Bij de monitoring wordt elk veehouderijbedrijf ingedeeld naar de mate waarin zij er in slaagt het antibioticagebruik te beperken. Bedrijven in het z.g. groene streefgebied zitten op de goede weg, bedrijven in het z.g. oranje signaleringsgebied moeten zelf extra inspanningen leveren, en bij bedrijven in het z.g. rode Actiegebied moet dwingend worden ingegrepen. De kalversector is de enige sector waar meer dan de helft van de bedrijven in het signalerings- en het actiegebied zit.

Kortom, de kalversector vormt het grootste zorgenkind waar het gaat om reductie van antibioticagebruik .

...gezien het transport van jonge kalfjes is dat ook geen wonder

Dat het antibioticagebruik zo hoog ligt in de kalversector en dat het maar niet lukt dit substantieel te verminderen, is niet zo vreemd als je ziet hoe de kalveren naar de kalversector getransporteerd worden. De kalfjes zijn als ze op transport gaan nog veel te jong en fragiel. Op verzamelplaatsen worden de kalfjes (en hun ziektekiemen) gemixt met andere kalfjes. Ze zitten opeengepakt in de veewagen, worden onderweg blootgesteld aan weer en wind, krijgen niet of nauwelijks te drinken en komen daardoor uitgeput en uitgedroogd in Nederland aan. Geen wonder dat veel kalfjes bij aankomst of kort daarna last hebben van longontsteking en diarree en dat het gebruik van antibiotica in de kalverhouderij zo hoog ligt.

Ook de wijze waarop de kalveren gehouden worden, in kleine, krappe hokken op kale roostervloeren van hout of beton is niet bevorderlijk voor het welzijn en de gezondheid van de kalveren. Sinds de invoering van groepshuisvesting in Nederland in 2004 is aan de huisvesting niets meer verbeterd. Al meer dan 11

jaar wordt gewerkt aan een welzijnsmonitor voor kalveren en sinds 2008 wordt onderzoek gedaan naar het aanbrengen van rubber op de roostervloer.

De kalversector moet zelf haar verantwoordelijkheid nemen

Nederland heeft samen met Duitsland en Denemarken een verzoek bij de Europese Commissie ingediend om de EU verordening inzake de bescherming van dieren tijdens transport te herzien. Dat is een goede zaak. Maar het is de vraag of, wanneer en in welke mate dit verzoek wordt gehonoreerd, want het zal niet eenvoudig zijn hiervoor onder de 28 EU-lidstaten een meerderheid te vinden. Los van dit wettelijke traject dient de kalversector gewoon zelf haar verantwoordelijkheid te nemen.

Als het de kalversector ernst is het antibioticagebruik in haar sector serieus te verminderen dan zullen er in het transport van kalveren structurele veranderingen moeten plaatsvinden.

- De leeftijd waarop kalfjes op transport mogen moet omhoog. Om te beginnen van 14 naar 28 dagen, zodat de jonggeboren fase voorbij is als ze op transport gaan. Het probleem dat de kalversector nu regelmatig te lichte en niet vitale kalfjes afwijst, wordt daarmee ook verminderd.
- Voor veemarkten en andere verzamelplaatsen (Nb. we hebben er in Nederland voor kalveren maar liefst 60) als bron van stress en mixen van ziektekiemen moeten digitaal en logistiek minder riskante alternatieven opgezet worden.
- Aan transporten langer dan 8 uur moet een eind komen. Zeker nu de melkveestapel groeit zijn er binnen een straal van 8 uur rijden in Nederland, België, Luxemburg en Duitsland meer dan voldoende kalveren voor de kalverhouderij te krijgen.
- De resterende transporten van kalveren zouden nog uitsluitend in gesloten, klimaat gestuurde veewagens moeten plaatsvinden.

Roep de kalversector op met lange afstandstransporten te stoppen

Wij hebben als Dierenbescherming tijdens een campagne tegen lange afstandstransporten van kalveren van 8 december tot en met 10 januari jl. maar liefst 42.500 handtekeningen opgehaald onder een oproep aan de kalversector om met lange afstandstransporten te stoppen.

De Staatssecretaris heeft de Tweede Kamer bij brief van 18 december jl. laten weten dat hij de oproep van de Dierenbescherming aan de sector steunt om stappen te zetten in het verbeteren en verminderen van het lange afstandstransport.

Mede gelet op het hoge antibioticagebruik dringen wij er bij u op aan als Kamer onze oproep aan de kalversector te steunen dat er een eind moet komen aan lange afstandstransporten en vragen wij u de Staatssecretaris te verzoeken met de kalversector de spoedige beëindiging van deze transporten te regelen.

Met vriendelijke groet,
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren

F.C. Dales
Directeur/bestuurder

Achtergrondinformatie over antibioticagebruik en transport in de kalversector

Bijlage bij brief aan de Vaste Tweede Kamercommissie voor Economische Zaken van 25-1-2016

Door kwistig en onjuist gebruik van antibiotica in de veehouderij, maar ook bij humaan gebruik, worden er steeds meer bacteriën gevonden die resistent zijn tegen antibiotica. Dit vormt een gevaar voor dieren- en volksgezondheid. In 2009 gebruikte de Nederlandse veehouderij, in verhouding tot het aantal dieren, de meeste antibiotica van heel de veehouderij in Europa. De Nederlandse overheid heeft dan ook terecht de veehouderij een reductie in antibioticagebruik opgelegd van 70% ten opzichte van het gebruik in 2009. Voor 2015 geldt als tussendoel een reductie van 50%.

Blijkens de rapportage van de Stichting Diergeneesmiddelen Autoriteit (SDA) over 2014 was het gebruik in de hele veehouderij in 2014 ten opzichte van 2009 met 58,1% gedaald, maar we spreken nog steeds over een verbruik van 200 ton antibiotica in de Nederlandse veehouderij. De veehouderij als geheel lijkt daarmee op koers, maar de SDA meldt dat de daling in de varkens- en kalversector afvlakt en in de vleeskuikensector zelfs weer iets stijgt. 70% reductie lijkt dan ook nog niet gehaald te gaan worden.

Als enige sector lijkt de vleeskalverhouderij een reductie van 50% in 2015 al niet te halen. De kalversector zit gerekend vanaf 2009 in 2014 nog maar op een reductie van 37,4%.

De kalversector is ook nog eens de sector met de hoogste dierdagdosering (zie tabel 1) en met het grootste aantal bedrijven (de helft of meer) dat in de z.g. Signalerings- of zelfs het z.g. Actiegebied zit (zie tabel 2). In de oranje zone van het signaleringsgebied moet een veehouder met zijn dierenarts extra inspanningen leveren, in de rode zone van het Actiegebied moet er dwingend ingegrepen worden.

Tabel 1. Dier Dag Dosering antibioticagebruik in de veehouderij per sector (Bron SDA, 2015).

Sector	Diersector											
	Varkens			Kalveren			Rundvee			Vleeskuikens		
Jaar	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Totaal	14,32	9,96	9,52	25,58	21,5	21,15	3	3,04	2,44	27,6	13,01	15,76

Tabel 2. Procentuele indeling vleeskalverbedrijven naar mate van halen reductiedoelstelling antibioticagebruik (Bron, SDA, 2015).

Diersoort	Bedrijfstype	Streefgebied%			Signaleringsgebied%			Actiegebied%		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Vleeskalveren	Blankvlees	33	49	48	50	41	44	17	10	8
	Rosé start	36	39	33	48	48	56	16	13	11
	Rosé afmest	38	46	48	33	33	34	29	21	19
	Rosé combinatie		60	50		30	40		10	10

Wij zijn het eens met het advies van de Gezondheidsraad dat op korte termijn in eerste instantie ingezet moet worden op bedrijven in het actiegebied en dat bij onvoldoende resultaat de overeengekomen sancties moeten volgen. Ook delen wij de constatering van de Gezondheidsraad dat bedrijven in signalerings- en streefgebied wat betreft antibioticagebruik onderling nog aanzienlijke verschillen vertonen en dat hier ook toegewerkt moet worden naar een vermindering van het antibioticagebruik.

Maar dit alles is zeker voor de vleeskalversector niet genoeg. Nog steeds wordt veel antibioticagebruik veroorzaakt doordat teveel van dieren wordt geveerd en/of doordat ze onder voor hen ongeschikte omstandigheden worden gehouden. De kalversector is daarvan helaas een schrijnend voorbeeld.

- De meeste kalveren in de kalversector komen uit de melkveehouderij. Daar zijn ze direct na de geboorte bij hun moeder weggehaald, terwijl ze minstens 3 maanden maar beter nog 6 tot 12 maanden bij hun moeder zouden moeten blijven.
- De kalfjes zijn nog zuigelingen en hun afweersysteem is nog niet volgroeid, als ze al op een leeftijd van 10 dagen op transporten tot maximaal 8 uur rijden mogen, en al op een leeftijd van 14 dagen op transporten langer dan 8 uur rijden mogen. De jong geboren fase is pas na een maand voorbij, dus de minimum transportleeftijd zou op zijn minst naar 28 dagen moeten.
- De baby-kalfjes worden van de melkveebedrijven opgehaald en via veemarkten en verzamelcentra met vreemde soortgenoten gemixt en gesorteerd. Met dit mixen worden ook ziektekiemen van de veebedrijven van herkomst gemixt, zodat de kalfjes blootgesteld worden aan ziektekiemen waar ze nog geen of weinig weerstand tegen hebben.
- Nederland heeft maar liefst 60 z.g. kalververzamellocaties, eufemisme voor een kalver veemarkt. Hier worden de kalfjes naartoe gevoerd om ze te sorteren op zaken als ras, geslacht, haarkleur, gewicht, conditie, allemaal zaken die de melkveehouder ook per e-mail kan opgeven. De kalfjes worden in uniforme koppels naar een volgende verzamellocatie vervoerd, om daar tot een groter koppel samengevoegd te worden voor afvoer naar een kalvermesterij. Een dergelijke wijze van verzamelen en sorteren van dieren geeft veel stress en risico's op ziekten en zou digitaal en logistiek toch anders georganiseerd moeten kunnen worden.
- In de veewagens worden de kalfjes dicht opeen gepropt. Ze worden blootgesteld aan het lawaai en de trillingen van de wagen. En via kleppen en ventilatoren in de zijwanden van de veewagen worden ze onderweg blootgesteld aan weer en wind. Het transport dient z.s.m. over te schakelen op gesloten, klimaat gestuurde veewagens. Die wagens zijn 25 tot 30% duurder in aanschaf, maar dat wordt ruimschoots goedge maakt door dat de kalveren vitaler op de plaats van bestemming komen.
- Als een kalf in de rijdende veewagen gaat liggen of zijn evenwicht verliest en valt, loopt het risico om door andere kalfjes betrappt en verwond te worden. De kalveren moeten veel meer ruimte in de veewagens krijgen, dus de beladingsgraad moet omlaag.
- Tijdens lange afstandstransporten krijgen de zuigelingen pas na 9 uur rijden, tijdens een korte pauze van 1 uur, drinken aangeboden. Maar de kalfjes zijn niet bekend met drinken via drinknippels. En in de overvolle veewagen kunnen de meeste kalfjes niet eens bij de drinknippels in de zijwanden van de wagen komen.
- Op reizen langer dan 19 uur rijden, bijvoorbeeld van Ierland of Polen naar Nederland, moeten de kalveren onderweg op een halteplaats uitgeladen worden om 24 uur te rusten. Maar in de praktijk wordt de halteplaats menigmaal overgeslagen of te kort bezocht (want tijd is geld nietwaar) en wordt in één ruk naar Nederland doorgereden.

Gezien het vorenstaande is het niet zo vreemd dat kalveren bij aankomst op de Nederlandse kalverbedrijven in Nederland uitgeput en uitgedroogd zijn. Veel kalfjes hebben door uitputting, uitdroging en de weersinvloeden tijdens de lange reis longontsteking en diarree opgelopen of worden in de eerste weken na aankomst ziek. Daarom is het ook geen wonder dat het gebruik van medicijnen, waaronder antibiotica, in de Nederlandse kalverhouderij zeer hoog ligt.